

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: מתנת ההודאה

בס"ד | גיליון מס' 243

פרשת ואתחנן

כיצד יצא מבור מסוכן ילד בריא ושלם?

ובכל מאוּדך! (ו,ה)

אם נוהגים כך - באותו רגע הקושי מוביל למטרה שלו, וממילא אין בו עוד צורך, והוא נפתר מאלי. אם יודעים להודות על משהו שנראה רע, אם יודעים לזכר את המבט ולומר תודה ושבח לבורא על קושי ונסיון - באותו רגע נפתחים שערי שמים להקל את הקושי, לפתור את הבעיה. כי המטרה הושגה. הבעיה היא, שלא תמיד יש לנו את התבונה והשכל להודות על הקושי, ואז, לא עלינו, נאלצים משמים להגדיל את הקשיים, להגדיל נסיונות, עד שהיהודי יודה לאלוקיו!

מדהים! אם ליהודי יש קושי, מסתבר שכל מה שהוא צריך הוא לשאת עיניים השמימה, ולהגיד תודה למלך מלכי המלכים בדיוק על הקושי הזה. אם אדם מתמודד עם צרה, בעיה או אתגר, מתברר שכל מה שצריך הוא להגיד 'אבא, תודה על הכל וגם על הקושי הזה' - ואז הדרך לישועה התקצרה משמעותית, קרובה מאוד. רק להגיד לאבא תודה, ולזכות בישועתו בקלות ובמהירות!

בפרשת השבוע, בתחילתה של 'קריאת שמע', אומר הפסוק 'ואהבת את ה'... ובכל מאוּדך', וביארו חז"ל: 'בכל מידה ומידה שהוא מוּדך לך - הוי מודה לו במאוד מאוד'. כלומר, תפקידו של היהודי בעולמו הוא, שאף אם יעבור עליו מה שיעבור, יתמודד עם מה שיתמודד, בין מול הטוב ובין מול מה שנראה רע - עדיין הוא מודה, משבח, מפאר ומהלל לבורא.

זו הדרך הטובה ביותר להתחבר לבורא עולם, ולהקל על ההתמודדות שלנו. כי מטרת הנסיונות והקשיים היא לגרום לנו להודות, ולכן - ככל שנקדים להודות, ככל שנראה את הדברים הטובים הנעשים עימנו ונודה עליהם, וככל שנוסיף הודאה גם על מה שנראה פחות טוב - כך נזכה להפוך את כל העובר עלינו לחסידים גלויים, עליהם נסיף להודות!

הלם בבית החולים...

בסיפור הבא יש מימד מרגש במיוחד, כי הוא סיפור שנובע מגיליון זה, ישועה הגוררת ישועה. זהו דבר המעשה, אותו מענו מגיבורו, הרה"ג ר' ראובן שפירא שליט"א - מראשי ישיבת 'מקור ישראל' בפריז, המתגורר בשכונת הר נוף בירושלים.

בגיליון זה, פרשת וישב תשע"ו - מס' 56, אשר ניתן לקוראו בספר 'פניני פרשת השבוע', חלק א' עמוד תרנ"ה, הופיע סיפורו של הרב עזרא מזרחי הי"ו, שגילה כי הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך אורח חיים סימן נ"א סעיף ט' כי יש לומר את 'מזמור התודה' בנגינה, התמסר לפרסם זאת וזכה לראות ישועה גדולה. את הסיפור קרא הרב שפירא, והחליט לבדוק את העניין לעומק - וכשהתברר לו כי אכן כך ההלכה, קיבל על עצמו לנהוג כך, ולהפיץ את העניין בקרב עם ישראל.

הרב שפירא אף נהג לעודד את בני משפחתו לכן, והמשפחה כולה הפכה למקהלת שירה של 'מזמור לתודה', כאשר כל אחד במועד תפילתו - היה שר ומזמר את המזמור הזה. כפי שקיבל על עצמו - הרב שפירא הוסיף ופעל כדי להפיץ את ההלכה

בין שלל הדברים העוברים על כל יהודי בימי חייו, יש לא מעט אתגרים מורכבים, בעיות קשות, התמודדויות לא נעימות. לא תמיד החיים מתנהלים כטיול במשעול ודרדר כשבצידי הדרך פורחות שושנים, לפעמים החיים מתמלאים קוצים ודרדרים, בעיות מכל הסוגים. יש מאיתנו המצפים לשמחה המבוששת מלבוא, יש המתקשים להתמודד מול בן שלא צועד בדיוק בדרך שהתוו לו, בבתי החולים נוכל לראות יהודים לא מעטים, וגם תלאות הפרנסה אינן קלות...

לרוב ככל ההתמודדויות האלו, אנו מתייחסים כגזירות גורל, אתגרים ונסיונות שבורא עולם מניח בפני כל יהודי, והוא נדרש להתמודד עימם כמיטב יכולתו. חלקנו עושים זאת יותר טוב, אחרים באופן פחות טוב. הצד השווה שבכולם - שהיו רוצים למצוא איזו נוסחה שתפתור את הבעיה מהשורש, תרכך את המורכבות, תוציא את העוקץ מהקושי, תוביל לחיי רוגע ושלווה...

כדי למצוא את הנוסחה הזו, כדי לפצח את הסוד מהו הדבר שיכול למנוע את ההתמודדויות הללו, ראשית יש להבין למה הן קורות, למה באמת מדרכו של עולם אנשים מתמודדים עם קשיים, מדוע כמעט כל יהודי יכול לספר לך על בעיה שמעיקה עליו, למה באמת הקדוש ברוך הוא טבע בטבע הבריאה שיהודים יהיו להם קשיים. מה המטרה של הקשיים הללו, לאן הם מובילים?

כדי לפצח את הסוד הזה, הבה נביט באחד הקשיים הראשוניים ביותר שעמדו בפנינו כעם, והוא הדרך המטלטלת שעברנו במשך 40 שנה במדבר, בין הרים וגאיות, על אדמה צחיחה וארץ שוממה, בדרכנו לארץ המובטחת. לולא חטאו ישראל בחטא המרגלים, יכולים היו להגיע לארץ ישראל תוך מספר ימים, אולם בשל חטאם - נאלצו להסתובב במדבר 40 שנה.

רגע, באמת? היתכן לומר שבני ישראל היו מגיעים לארץ המובטחת תוך מספר ימים? והלא אמרו רבותינו 'ארץ ישראל נקנית בייסורים' - אז איך ניתן להעלות על הדעת כניסה לארץ במהירות הבזק?

קושיא זו מקשה הרה"ק בעל 'שפת אמת' זי"ע, והוא משיב בגילוי מהדהד: בני ישראל יצאו אל המדבר, ולפתע נתקלו בקושי, בהתמודדות. חוסר במים ובמזון, הדלפה על המצב הרעוע בארץ ישראל, קשיים של החיים. לו היו מודים על הקושי - היו הופכים לזכאים להיכנס לארץ ישראל. אם היו מקבלים את הקושי באהבה - היה מספיק קושי של מספר ימים כדי לזכותם להיכנס לארץ!

אלא שהם בחרו להתלונן, דחו מעליהם את הקושי, לא הודו עליו. לפיכך, לא נותרה ברירה, כביכול, אלא לייסר אותם 40 במדבר, עד שיחוש את הקושי, את הנסיון, את ההתמודדות, ולא ידחו אותם מעליהם. רק אז הפכו ראויים להיכנס לארץ ישראל!

כלומר: לקושי יש מטרה, לנסיון יש ייעוד, לגרום לאדם להרים עיניים השמימה, להודות על הקושי, להודות על האתגר, להודות על הנסיון, להודות על ההתמודדות. זו עבודת החיים של כולנו, להודות על הקשיים שלנו, לשאת עיניים מודות השמימה, לשמוע, להכיל, לקבל ולומר תודה על כל קושי בו אנו נתקלים!

הדרך לרוגע...

החיים שלנו, לעתים קרובות, הופכים לאפופי דאגה. זה דואג מפני שיחתו של המלמד, אחר חושש מתוצאות בדיקות המעבדה, והשלישי מתוח לקראת פגישה עם המעסיק. בחייו של אדם ישנם מקרים רבים מדי של דאגה, והכל מחפשים דרך לחיות חיים רגועים וטובים, נטולי דאגות...

הנה דרך לכך, סגולה רבת עוצמה, אותה גילה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ובשמו היא מופיעה בגיליון 'באר הפרשה': הרי לכולנו קורים גם דברים טובים, חוויות משמחות, רגעים של אושר. העצה היא, לרשום את הדברים הטובים בפנקס קטן, ומדי תפילת העמידה, בעת שמגיעים לברכת 'מודים', להתבונן ולהיזכר בדברים האמורים בפנקס הקטן. על כמה ועד כמה יש לנו להודות ולשבח, כמה שיר ותהילה עלינו להביע לבורא עולם!

'והוא בדוק ומונסה!' - אמר הגרש"ז אויערבאך. מי שעושה כן - חייו נרגעים, דאגותיו בטלות, המתח בחייו מתחלף בשלווה נעימה. הבה ננסה את הכלי העוצמתי הזה, לרשום את הדברים הטובים שאנו חווים, ולנצל כל הזדמנות להודות עליהם. כך נזכה שחינו ייפכו לרגועים ובטוחים, שמחים ומאושרים!

הזו, ונהג ללכת למוסדות חינוך ולעודד את המחנכים להנחיל את שירת 'מזמור לתודה' בקרב תלמידיהם...

כחודשיים ימים חלפו, וביום מן הימים - "ז"ז אדר א' תשע"ו, נערכה הכנסת ספר תורה בשכונה, כאשר כל בני הקהילה מפזזים ורוקדים לכבוד התורה, בהם גם בנו של הרב שפירא, ילד כבן 12. הריקודים נערכו בגן בניין בית הכנסת, ולפתע פתאום, עקב הריקודים הסוערים וריבוי הקהל, מכסה פלסטיק שכיסה על בור צנרת בעומק 5 מטרים קרס והתפרק, ובדיוק ברגע הקריטי הזה עמד עליו בנו של הרב שפירא, והילד צנח פנימה, היישר אל קרקעית הבור הצר והעמוק...

אימה וחרדה השתררו באחת, הריקודים הופסקו מיד, הלב של הקהל כולו צנח בבעתה. ילד כה קטן, בור כה עמוק, פחד פחדים, מי יודע מה עלה בגורלו. כוחות ההצלה חשו למקום, כוחות כיבוי אש הוזנקו אף הם, בכדי לחלץ את הילד מהבור. דקות ארוכות של מתח ודאגה חלפו עד שראו את הילד יוצא מהבור, קשור לאלונקה, גופו מקובע, פניו חיוורות, והוא לא מוציא נגה מהפה...

בסירנות מחיריות אוזניים, חש האמבולנס לכיוון בית החולים. לכל אורך הדרך, פעל הצוות שבאמבולנס להנשים את הילד, שסכנה מוחשית נשקפה לחייו. לפתע הוא החל ממלמל הברות לא ברורות, והפראמדיק עודד את האם ששהתה עם הילד לשוחח עם בנה, כי מי יודע אולי זו שיחת פרידה אחרונה ממנו, בטרם יעצום עיניו לצנח חלילה...

האם נשברה, דבריו של הפראמדיק כמו איששו את התחושה המחרידה שלה. היטב הבינה כי המצב לא פשוט, קשה לגוף לשרוד נפילה כזו, ועוד השתתות עד לחילוץ. לא בחינם מתקשה הילד לדבר דברים ברורים, מי יודע אם יצליח לשרוד, ומי יודע באיזו צורה - הרי לא ניתן לאמוד את הפגיעה בו!

כשהגיעו לשערי בית החולים, הצוות כבר היה ערוך לקבלם. חיש מהר הוכנס הילד להנשמה במיכשור קבוע, ומשם לבדיקות מקיפות - בכדי לבחון את רמת הפגיעה שלו. הצוות הרפואי התרוצץ סביבו במשך כמה שעות ארוכות, בודק אותו מכל כיוון, בוחן את הפגיעות בגופו, מנסה לקבוע את מצבו הרפואי לאשורו, כשכל העת ההורים ניצבים מחוץ לחדר, ממתינים בחרדה לשמוע מה התוצאות, ופיהם ממלמל פרקי תהלים כשעיניהם זולגות דמעות...

שלוש שעות של מתח ודאגה חלפו, כל רגע נראה כנצח. הילד נבדק שוב ושוב, כל איבר בגופו נסרק היטב. ואז, למרבה הפלא, השמחה והתדהמה, לפתע פתאום הוא יוצא מחוייך מהחדר, מהלך על שתי רגליו, כשהרופא טופח על שכמו ואומר: 'זה נס, הורים יקרים, זה פשוט נס. אין לנו כל הסבר, אבל הילד בריא ושלם, לא נפגעה לו אצבע, לא נשרה לו שיערה. הוא היה מבוהל וחיוור, ולכן התקשה לדבר. אולם כעת נרגע, והוא משוחרר הביתה, בשמחה ובוטב לבב!'

ההורים היו מופתעים ומבולבלים כאחד, התקשו לעכל את הבשורה הטובה. הן אך לפני רגע חששו לחייו, היו בטוחים כי הגרוע מכל לפניהם. והנה, הילד בריא ושלם, ניצל בנס פלא! האב המאושר הניף את בנו אל על, חיבק אותו בחום. והשניים, כמה לא מפתיע, החלו לשורר 'מזמור לתודה', בניגון אהוב אותו הם שרים מדי יום, ועכשיו מתברר - שהשירה הזאת היתה להם כתעודת ביטוח, ובנם ניצל ממוות לחיים!

הרב שפירא מסכם בהתרגשות: 'הרי קיבלתי על עצמי להקפיד על ההלכה, לרומם את ההודיה, לשורר 'מזמור לתודה' בנגינה. ועתה, ראיתי בעיניי כי בזכות זה ניצל בני, הזכות הזאת עמדה לו, כך ניצל ממוות בטוח!'

כי ככל שאדם מודה לה', ככל שאדם משורר את המזמור הזה בנעימה, ככל שלבו נרגש בהודאה לבוראו - כך הוא זוכה שבורא עולם מעטר את חייו בישועות גדולות ונכספות, והוא זוכה לחיים טובים ומוארים, מאושרים ושמיחים!

מספרה שהחזירה בתשובה...

היה זה בבוקר אחד, כשהתרחיש שכל בעל עסק ירא ממנו - התרחש במספרתו של ר' גבריאל יגודיוב, ברחוב עזרא בבני ברק. הוא מגיע אל המספרה שלו בכדי לפותחה, ומגלה שאין צורך לטרוח ולפתוח את המנעול הכבד, מיהו כבר עשה זאת בשעת לילה מאוחרת... אכן כן, בשעת ליל נפרצה המספרה, גגב זריז וחמקן פרץ פנימה, ורוקן את תכולתה: הציוד היקר, המכשור המתקדם, וגם הקופה הרושמת נפרצה ורוקנה עד תום...

ר' גבריאל נחרד. מדובר בנזק גדול, סכום משמעותי ביותר. הרי השקיע בציוד שבמספרה הון, ועתה - הכל נגנב. עוגמת הנפש היתה גדולה, את הצער והכאב שחוהו - קשה לתאר. לאחר רגע נזכר, וחיש ניגש למגירה השלישית שבדלפק, כשלבד הולם בפראות...

שם, במגירה השלישית, הניח אך אמש מעטפה עבת כרס, שהיו בה כמה אלפי דולרים אותם גייס עבור משפחה עניה. עתה, לבו צנח בקרבו כשהבין, שאם כל הציוד שבמספרה נגנב, כנראה הגנב הזריז, שניכר שאין מגירה שידיו לא ביקרו בה, הניח את ידיו גם על המעטפה הזו. 'אוי', נאנח מיד, 'הרי הכסף הזה בכלל לא שלי, ומדובר בסכום גדול במיוחד, שהיה בדרכו למשפחה אומללה!'

ברגע הבא, התבלבל לגמרי. הוא פתח את המגירה, אותות החיטוט ניכרו בה היטב, ניכר היה כי הגנב עשה בה כבתוך שלו. ובכל זאת - המעטפה עמדה שם בשלמותה, הגנב לא נגע בה!

פלא פלאות! כל הציוד, כל הכסף, הכל נגנב. ואילו המעטפה הזו, כספי צדקה, לא ניזוקה כלל, הרי היא עומדת בשלמותה! בורא עולם, אבי העניים, ככל הנראה היכה את עיני הגנב בסנוורים, והוא לא הבחין במעטפה היקרה הזו! השיר והשבח לאבא שבשמים, הודו לה' כי טוב!

עוברים ושבים ששמעו על הגניבה, נכנסו מיד אל המספרה, סקרנים לדעת על תוצאותיה. גם הלוקחות שהגיעו בימים הבאים, כולם התעניינו על הגניבה שהתרחשה, ביקשו לדעת איך ר' גבריאל מתאושש ממנה. ור' גבריאל? - התגובה היחידה שלו היא 'ראיתי בעיניי נס ופלא, השיר והשבח לבורא עולם. היתה כאן מעטפה יקרה שהיו בה כספי צדקה, והגנב - מבלי משים כנראה - דילג עליה. רחמי שמים, חסדי השם כי לא תמנו!' - שב ואמר לכולם...

רבים הופתעו מתגובתו זו, בטוחים שהתבלבל. בכל זאת, הרי ניזוק היטב, כספו שלו נגנב, הציוד היקר נגזל, הוא החל לשקם את המספרה שלו מיסודה! ור' גבריאל עצמו לא שת לבו לחלק הזה בכלל, אחת היא לו: תודה לאבא שבשמים, ראיתי בעיניי את ניסיו ונפלאותיו, איך שרדה המעטפה של כספי הצדקה, ניכר שהכל בחסדיו הרבים, הודו להשם כי טוב! - שב וסיפר לכל מי שהיה מוכן לשמוע, כולל כל עובדי האורח, החברים, וכמובן - הלוקחות שהתעניינו...

ואז, באחד הימים, בעומדו בבית הכנסת ניגש אליו יהודי שלא הכיר, והושיט לו מעטפה ובה סכום כסף גדול. 'אני חייב לך את הכסף הזה', סח הלה, ור' גבריאל עמד המום. 'אתה? הרי אינני מכירך משום מקום?! מנין לך שאתה חייב לי כסף?'

'ואוהו, אנחנו מכירים ועוד איך...' - התחייך הלה במבוכה, 'פעמיים כבר ביקרתי במספרה שלך, פעם אחת בהיותך בה, ופעם אחת באישון ליל, בלעדיך. אני הגנב שפרץ אליך!'

'רגע, רגע, זה לא יכול להיות!' - גמגם ר' גבריאל, 'אתה גנב? הרי אתה נראה יהודי ירא שמים! אתה גנב! ובכלל, אם אתה הגנב - מדוע אתה רוצה להחזיר לי? מה קרה פתאום?'

'הסכט ושמע', השיב הגנב, 'אספר לך בדיוק. לא היה לי קל להפוך לגנב, אולם יצירי התגבר עליי, ומזה תקופה הפכתי לגנב חובב, ופרצתי - בין היתר - למספרה שלך...

וכמנהגם של גנבים - לשוב למקום הפשע לאחר ביצועו, גם אני שבתי למספרה. במקרה שלך זה היה קל - שלושה ימים לאחר הגניבה פשוט הופעתי כלקוח, וביקשתי להסתפר. בעודני מסתפר, סיפרת לי כפי שסיפרת לכולם על הגניבה, והתפעלתי לראות כיצד אתה עוסק כל כך בהודאה לה', עד כמה אתה רואה רק את החלק הטוב שבסיפור, עד כמה הצלחת למנף את רגע הכאב וההפסד - לרגע של חסדי שמים ברורים!

יצאתי מהמספרה שלך נסער, המום. עד אז יצא לי כמה פעמים לשמוע אנשים לאחר גניבה, תמיד שמעתי רטינות על הגנבים, על המשטרה, על כל מי שאפשר להאשימו בסיפור. ואילו מפין קלחו דברי שבח והודאה לבורא עולם, ראית רק את הנס שבתוך הסיפור, את המעטפה שניצלה. דברך חרשו בנפשי חריש עמוק, הרגשתי שאינני מסוגל להתעלם ממה שאני שומע!'

האיש נשם עמוקות, והמשיך: 'זהו, באותו רגע החלטתי שזהו, לא עוד גניבות. אם יכולתי לשמוע אדם שחנותו נפרצה והוא עוסק בהודאה, אם שמעתי כיצד בורא עולם סימא את עיניי לכל אראה את המעטפה ההיא - הבנתי שיש כאן איתות מלמעלה. חזרתי הביתה, ושקעתי בהרהורים על המקום אליו הידרדרו חיי, כיצד הפכתי לגנב נאלץ, והחלטתי שלא עוד! שבתי בתשובה שלימה, ועתה הגעתי להשיב לך את הכסף שגנבתי, ולבקש את סליחתך!'

ר' גבריאל התרגש. תגובתו לגניבה לא היתה מעושה, היא היתה אותנטית ואמיתית מתוך הלב, ולפתע הוא מגלה כי היא הצליחה לזעזע את נפש הגנב, ולהשיב את נפשו לצור מחצבתו, להשיבו בתשובה שלמה. הוא כה התרגש, עד שביקש מהגנב לשערב ליטול את הכסף שהביא עמו ולערוך בו סיעודת הודאה על ששב בתשובה, תוך שהוא חש זכות עילאית, שהודות לדברים האמיתיים שבקעו מלבו הצליח להשיב יהודי לדרך הנכונה!

סיפור מופלא זה, המופיע בספר 'ברכי נפשי', מחדד לנגד עינינו את אחת מ'תופעות הלואי' של ההודאה, לאן בכוחה להוביל. הנה כי כן, דיבורי אמונה אותנטיים - הודאה אמיתית שנבעה מעומק הלב, בקעה לב אבן של יהודי שכבר הפך לגנב, פרצה לו את הפתח לשוב בתשובה שלימה, ובנוסף, גרמה לגנב להשיב את כספו!

הבה נאמץ את גישתו של ר' גבריאל, כאשר גם לנוכח דברים פחות נעימים, נחפש את הטוב, נאיר אותו, נדגיש אותו ונודה עליו. בכל רגע של משבר, קושי או ניסיון, יש גם דברים של טוב, ניצוצות של הארה שמימית. הבה נודה עליהם מכל הלב, הבה נטה את נשמתנו להודות ולשבח לבורא עולם על הטוב שהוא גומל עימנו - גם טוב שטמון תחת דברים שנראים קשים, ואז יפתחו לנו שערי חסדים גלויים, ונזכה כולנו לחוות טוב גלוי, מזוקק וטהור, כל ימי חיינו!